

การสำรวจสวนยางขนาดใหญ่และการจัดการสวนยางขนาดใหญ่ ในภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

Survey of Large Rubber Plantations and Management of Large Rubber Plantations
in North and Northeastern Region

สุภาพร บัวแก้ว¹ เอนก กุณาละศิริ¹

¹ กลุ่มวิจัยเศรษฐกิจ สถาบันวิจัยยาง กรมวิชาการเกษตร

บทคัดย่อ

การศึกษาเรื่องการสำรวจสวนยางขนาดใหญ่และการจัดการสวนยางขนาดใหญ่ในภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ซึ่งเป็นแหล่งปลูกยางใหม่มีวัตถุประสงค์เพื่อทราบข้อมูลสวนยางขนาดใหญ่เกี่ยวกับจำนวน ที่ตั้งสวน ขนาดสวน ลักษณะการถือครอง การใช้เทคโนโลยีการผลิต การจัดการสวนรวมถึงปัญหาและอุปสรรคของการจัดการสวนยางขนาดใหญ่ การจัดทำฐานข้อมูลสวนยางขนาดใหญ่ในแหล่งปลูกยางใหม่สามารถนำไปใช้ประกอบการวางแผนการผลิตยาง การจัดการสวนยาง และเป็นข้อมูลพื้นฐานสำหรับงานวิจัยในภูมิภาคนี้ และสาเหตุที่พื้นที่ปลูกกำลังขยายตัวอย่างรวดเร็วทั้งสวนยางขนาดเล็ก (2 ไร่แต่ไม่เกิน 50 ไร่) ขนาดกลาง (50 ไร่ แต่ไม่เกิน 250 ไร่) และขนาดใหญ่ (250 ไร่ ขึ้นไป) เนื่องจาก การส่งเสริมของภาครัฐ ประกอบกับราคาขายปรับตัวสูงขึ้นโดยตลอด และการมองไปถึงความต้องการใช้ยางที่สูงขึ้นในอนาคต การเก็บข้อมูลโดยใช้แบบสัมภาษณ์เป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูลและสำรวจ สวนยางพาราขนาดใหญ่ ในเขตภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยรวบรวมข้อมูลเบื้องต้นจากสำนักงานกองทุนสงเคราะห์การทำสวนยาง (สกย.) แล้วดำเนินการสำรวจข้อมูลจากเกษตรกรในพื้นที่และสำรวจแปลงยางขนาดใหญ่ ทั้งยังก่อนการเปิดกรีดและหลังเปิดกรีด เพื่อให้ได้ข้อมูลเบื้องต้นและนำมาเป็นฐานข้อมูลสวนยางขนาดใหญ่ในแหล่งปลูกยางใหม่ โดยใช้เป็นข้อมูลในการศึกษาการจัดการการดูแลรักษาสวน การพยากรณ์ปริมาณการผลิตและข้อมูลสถิติยางของประเทศต่อไป

ผลการศึกษาพบว่า ผู้ถือครองสวนยางขนาดใหญ่ในภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยพิจารณาจากการถือครองพื้นที่โดยรวม 250 ไร่ ขึ้นไปถือเป็นสวนยางขนาดใหญ่ซึ่งมีจำนวนทั้งสิ้น 191 ราย มีจำนวนพื้นที่รวม 157,485 ไร่ จากพื้นที่ปลูกยางทั้งหมด ค 3,678,909 ไร่ ในส่วนของการบริหารจัดการทั้งระบบของสวนยางขนาดใหญ่ ได้มีการจำแนกขนาดสวนยางขนาดใหญ่ออก เป็น 3 ขนาด คือ สวนยางที่มีขนาดพื้นที่ 250- 500 ไร่ สวนยางมีขนาดพื้นที่ 501-1,000 ไร่ และสวนยางมีขนาด

พื้นที่มากกว่า 1,000 ไร่ เพื่อศึกษา เรื่องของการปฏิบัติงาน การใช้เทคโนโลยีในสวนยาง และเงินทุนในการดำเนินงาน ตลอดจนปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้น

คำนำ

เดิมการปลูกยางพาราในประเทศไทยส่วนใหญ่ปลูกในพื้นที่ทางภาคใต้ ต่อมาได้มีการขยายพื้นที่ปลูกไปยังภูมิภาคอื่นๆ เนื่องจากยางพาราสามารถปลูกและให้ผลผลิตที่ดีทั้งด้านปริมาณและคุณภาพในหลายพื้นที่ของประเทศไทย และกอบกับรัฐบาลมีโครงการยกระดับรายได้และความมั่นคงระยะที่ 1 (โครงการส่งเสริมการปลูกยางพารา 1 ล้านไร่) ในภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2547-2549 ซึ่งนับเป็นแหล่งปลูกยางพาราแหล่งใหม่ที่มีการขยายพื้นที่ปลูกยางอย่างรวดเร็ว จากเดิมที่มีเพียงการปลูกการปลูกอ้อย ข้าวโพด มันสำปะหลัง ซึ่งมีที่เป็นพืชหมุนเวียนที่ให้ผลตอบแทนน้อยกว่าการปลูกยางพารา ซึ่งเป็นพืชที่มีการลงทุนที่สูงในระยะแรกแต่ก็ให้ผลตอบแทนในระยะยาว

วัตถุประสงค์

1. ได้ฐานข้อมูลสวนยางขนาดใหญ่ เกี่ยวกับจำนวน ที่ตั้งสวน ขนาดสวน ลักษณะการถือครองอายุต้นยาง
2. เพื่อทราบสภาพทั่วไปของสวนยางขนาดใหญ่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคเหนือ
3. เพื่อทราบการใช้เทคโนโลยีการผลิต ต้นทุนการผลิต ผลผลิต การแปรรูป และการจัดการตลาด ของสวนยางขนาดใหญ่
4. เพื่อทราบปัญหาและอุปสรรค ของการจัดการสวนยางขนาดใหญ่

ระเบียบวิธีการวิจัย

วิธีการวิจัย

1. ขอบเขตการศึกษา

การศึกษาข้อมูลสวนยางขนาดใหญ่ ซึ่งผู้ถือครองสวนยางขนาดใหญ่อาจเป็นผู้ที่มีพื้นที่แปลงเดียวกันหรือหลายแปลงรวมกัน ตั้งแต่ 250 ไร่ ในภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ปี พ .ศ. 2552-2553

2. วิธีการศึกษา

- 2.1 การวิจัยอยู่ในรูปของการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research)
- 2.2 แหล่งข้อมูล

1) ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) เก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้ถือครองสวนยางขนาดใหญ่เกี่ยวกับจำนวน ที่ตั้งสวน ขนาดสวน ลักษณะการถือครอง อายุยาง ในพื้นที่ภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

2) ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) รวบรวมข้อมูลแหล่งที่ตั้งสวน พื้นที่ปลูกจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ เช่น สำนักงานกองทุนสงเคราะห์การทำสวนยาง เกษตรอำเภอ และข้อมูลอื่นๆจากเอกสารวิชาการงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

3. วิธีการจัดเก็บข้อมูล โดยหาข้อมูลเกี่ยวกับรายชื่อผู้ที่มีพื้นที่ปลูกยางพาราในภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ซึ่งสร้างแบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล ที่ประกอบด้วย 3 ส่วน ได้แก่ ข้อมูลทั่วไป ข้อมูลการจัดการสวนยาง ปัญหาและอุปสรรค ภายในพื้นที่สวนยางขนาดใหญ่

4. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ประชากรคือ ผู้ที่ถือครองสวนยางมีพื้นที่รวม 250 ไร่ขึ้นไป (อาจจะเปลี่ยนแปลงเดียวกันหรือหลายแปลงรวมกัน) ในภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือรวม 36 จังหวัด ปี พ.ศ. 2552 - 2553

5. ดำเนินการออกเก็บข้อมูลโดยการหาข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับการถือครองสวนยางขนาดใหญ่จากสำนักงานกองทุนสงเคราะห์การทำสวนยาง เกษตรกรในพื้นที่และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในพื้นที่แล้วสำรวจภาคสนามดูการจัดการสวนยางขนาดใหญ่ของแต่ละพื้นที่

6. การดำเนินการออกเก็บข้อมูลโดยการหาข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับการถือครองพื้นที่ปลูกยางพาราจากสำนักงานกองทุนสงเคราะห์การทำสวนยาง เกษตรกร และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ในพื้นที่ในแต่ละจังหวัดแล้วสำรวจภาคสนามเพื่อดูการจัดการสวนยางขนาดใหญ่

7. การรวบรวมข้อมูล

7.1 ตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลที่ได้จากการจัดเก็บภาคสนาม นำมาประกอบการวิเคราะห์กับข้อมูลทุติยภูมิที่เก็บรวบรวมไว้แล้ว

7.2 การวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้ข้อมูลที่ได้จากแบบสัมภาษณ์มาบรรยาย และวิเคราะห์ตัวเลขทางสถิติ รวมทั้งหาค่าเฉลี่ย เป็นค่าสถิติในการอธิบายคุณลักษณะของข้อมูล

ระยะเวลาทำการทดลอง

ตุลาคม 2552 - กันยายน 2553

สถานที่ดำเนินการ

ภาคเหนือ 17 จังหวัด ประกอบด้วยจังหวัด เชียงราย เชียงใหม่ น่าน พะเยา แพร่ แม่ฮ่องสอน ลำปาง ลำพูน อุตรดิตถ์ ตาก พิชณุโลก สุโขทัย เพชรบูรณ์ พิจิตร กำแพงเพชร นครสวรรค์ และอุทัยธานี

ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 19 จังหวัด ประกอบด้วยจังหวัด กาฬสินธุ์ ขอนแก่น ชัยภูมิ นครพนม นครราชสีมา บุรีรัมย์ มหาสารคาม มุกดาหาร ยโสธร ร้อยเอ็ด เลย สกลนคร สุรินทร์ ศรีสะเกษ หนองคาย หนองบัวลำภู อุรธานี อุบลราชธานี และอำนาจเจริญ

ผลการทดลองและวิจารณ์

1. ข้อมูลทั่วไป

ผู้ถือครองสวนยางขนาดใหญ่ในภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือจำนวนทั้งสิ้น 191 ราย จาก 36 จังหวัดของภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีจำนวนพื้นที่รวม 157,485 ไร่ โดยพิจารณาจากขนาดพื้นที่ที่ถือครองโดยรวมแล้วถือครองพื้นที่รวม 250 ไร่ขึ้นไปถือเป็นสวนยางขนาดใหญ่

พื้นที่ปลูกยางพาราในพื้นที่ภาคเหนือ มี 19 จังหวัด ประกอบด้วยจังหวัด เชียงราย เชียงใหม่ น่าน พะเยา แพร่ แม่ฮ่องสอน ลำปาง ลำพูน อุตรดิตถ์ ตาก พิษณุโลก สุโขทัย เพชรบูรณ์ พิจิตร กำแพงเพชร นครสวรรค์ อุทัยธานี มีพื้นที่สวนยางทั้งหมดรวม 86,598 ไร่ จากผู้ถือครองทั้งหมด 105 ราย ในภาคเหนือจังหวัดพิษณุโลกเป็นจังหวัดที่มีพื้นที่สวนยางรวมกันมากที่สุดคือมีพื้นที่ 27,890 ไร่ มีผู้ถือครอง 43 ราย รองลงมาจังหวัดเชียงรายมีพื้นที่ 24,800 ไร่ มีผู้ถือครอง 6 ราย และมี 4 จังหวัดที่ไม่มีพื้นที่สวนยางขนาดใหญ่ ได้แก่จังหวัดแม่ฮ่องสอน ลำพูน พิจิตร (ตารางที่ 1)

พื้นที่ปลูกยางพาราในพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มี 19 จังหวัด ประกอบด้วยจังหวัด กาฬสินธุ์ ขอนแก่น ชัยภูมิ นครพนม นครราชสีมา บุรีรัมย์ มหาสารคาม มุกดาหาร ยโสธร ร้อยเอ็ด เลย สกลนคร สุรินทร์ ศรีสะเกษ หนองคาย หนองบัวลำภู อุดรธานี อุบลราชธานี และอำนาจเจริญ มีขนาดพื้นที่สวนยางทั้งหมด 70,887 ไร่ จากผู้ถือครองทั้งหมด 86 ราย ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือจังหวัดหนองคายเป็นจังหวัดที่มีพื้นที่สวนยางรวมกันมากที่สุดคือมีพื้นที่ 15,568 ไร่ มีผู้ถือครอง 12 ราย รองลงมาจังหวัดนครพนมมีพื้นที่ 11,447 ไร่ มีผู้ถือครอง 11 ราย และจังหวัดที่ไม่มีพื้นที่สวนยางขนาดใหญ่ ได้แก่จังหวัดมหาสารคาม ยโสธร ร้อยเอ็ดและอำนาจเจริญ (ตารางที่ 2)

ตารางที่ 1 ข้อมูลสวนยางขนาดใหญ่ในภาคเหนือ

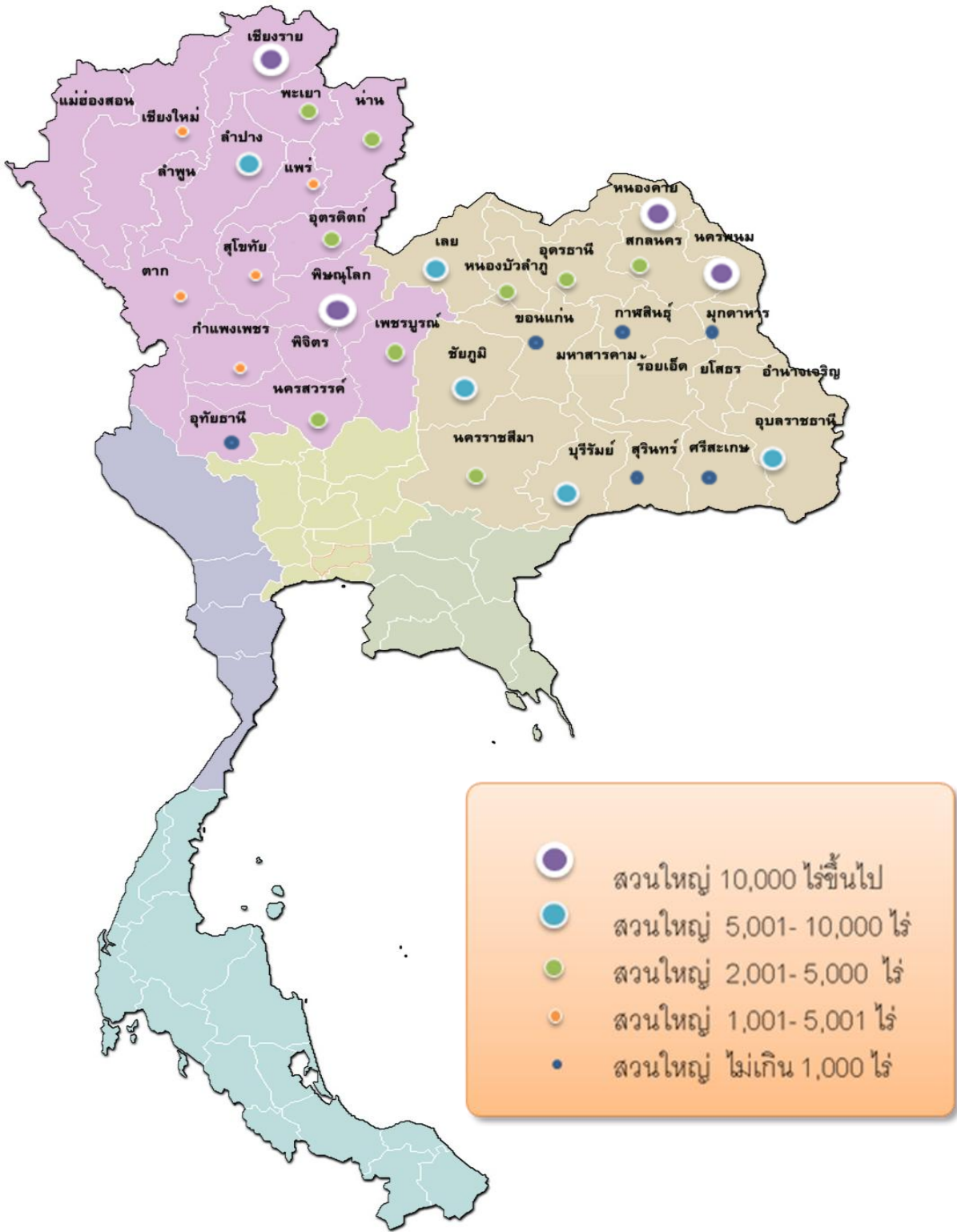
ลำดับ	จังหวัด	พื้นที่สวนใหญ่รวม ทั้งจังหวัด (ไร่)	จำนวนเกษตรกร ที่มีสวนใหญ่(ราย)	ขนาดพื้นที่ มากที่สุด (ไร่)
1	พิจิตร	27,890	43	3,000
2	เชียงใหม่	24,800	7	10,000
3	ลำปาง	8,717	11	3,170
4	พะเยา	4,200	1	4,200
5	น่าน	3,500	4	1,600
6	อุตรดิตถ์	3,270	8	1,000
7	นครสวรรค์	2,610	5	1,000
8	เพชรบูรณ์	2,413	5	700
9	ตาก	2,060	5	700
10	กำแพงเพชร	1,960	4	700
11	เชียงใหม่	1,642	5	500
12	แพร่	1,600	2	900
13	สุโขทัย	1,360	3	560
14	อุทัยธานี	576	2	321
15	ลำพูน	-	-	-
16	แม่ฮ่องสอน	-	-	-
17	พิจิตร	-	-	-
รวม		86,598	105	

หมายเหตุ : - แสดงถึงจังหวัดที่มีพื้นที่ปลูกยางแต่ไม่มีพื้นที่ที่เป็นสวนยางขนาดใหญ่เลยได้แก่จังหวัด
แม่ฮ่องสอน ลำพูน พิจิตร

ตารางที่ 2 ข้อมูลสวนยางขนาดใหญ่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ลำดับ	จังหวัด	พื้นที่สวนใหญ่ รวมทั้งจังหวัด(ไร่)	จำนวนเกษตรกร ที่มีสวนใหญ่(ราย)	ขนาดพื้นที่ มากที่สุด(ไร่)
1	หนองคาย	15,568	12	6,200
2	นครพนม	11,447	13	2,000
3	ชัยภูมิ	7,450	9	4,000
4	เลย	6,947	10	3,000
5	บุรีรัมย์	6,313	13	1,000
6	อุบลราชธานี	5,754	3	3,500
7	อุดรธานี	4,605	3	4,000
8	สกลนคร	3,973	5	2,160
9	หนองบัวลำภู	3,240	4	1,200
10	นครราชสีมา	2,605	7	690
11	ขอนแก่น	900	1	900
12	ศรีสะเกษ	670	2	500
13	มุกดาหาร	665	2	415
14	สุรินทร์	500	1	370
15	กาฬสินธุ์	250	1	250
16	มหาสารคาม	-	-	-
17	ยโสธร	-	-	-
18	ร้อยเอ็ด	-	-	-
19	อำนาจเจริญ	-	-	-
รวม		70,887	86	

หมายเหตุ : - แสดงถึงจังหวัดที่มีพื้นที่ปลูกยางแต่ไม่มีพื้นที่ ที่เป็นสวนยางขนาดใหญ่เลยได้แก่จังหวัด
มหาสารคาม ยโสธร ร้อยเอ็ด อำนาจเจริญ

ภาพที่ 1 แสดงขนาด ตำแหน่งที่ตั้งพื้นที่สวนยางขนาดใหญ่โดยแบ่ง เป็น 5 ขนาดในภาคเหนือและภาค ตะวันออกเฉียงเหนือ แต่ละจังหวัด

ภาพที่ 2 แสดงขนาด ตำแหน่งที่ตั้งพื้นที่สวนยางขนาดใหญ่โดยแบ่ง เป็น 3 ขนาดในภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือ แต่ละจังหวัด

2 การจัดการสวนยางขนาดใหญ่

การจัดการสวนยางที่เหมาะสมเป็นปัจจัยสำคัญประการหนึ่งที่ทำให้การปลูกยางพาราประสบผลสำเร็จ โดยเริ่มตั้งแต่การวางแผนการปฏิบัติงาน ซึ่งจะต้องมีการปรับสภาพพื้นปลูก การดูแลรักษาต้นยาง การกำจัดวัชพืชและการปลูกพืชคลุมดิน การปลูกพืชแซมเพื่อเพิ่มรายได้ในสวนยาง และการใส่ปุ๋ยเพื่อให้ต้นยาง เจริญเติบโต และสามารถเปิดกรี๊ดได้เร็ว ซึ่งการบริหารจัดการทั้งระบบของสวนยางขนาดใหญ่ย่อมมีความแตกต่างกับสวนยางขนาดเล็กทั้งในด้านการปฏิบัติงานและด้านเงินทุนในการดำเนินงาน รวมทั้งปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้น ในการศึกษาได้มีการจำแนกขนาดสวนยางขนาดใหญ่ ออกเป็น 3 ขนาด (ตารางที่ 1)

ตารางที่ 1 การจำแนกขนาดสวนยางขนาดใหญ่

ขนาดพื้นที่	ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	ภาคเหนือ	รวม
250 – 500 ไร่	49	69	118
501-1,000 ไร่	23	25	48
1,000 ไร่ขึ้นไป	14	11	25
รวม	86	105	191

พื้นที่ปลูกยางพาราของเกษตรกรส่วนใหญ่เป็นพื้นที่แปลงยางที่ไม่เชื่อมติดกัน เพื่อให้ง่ายต่อการศึกษา ในส่วนของการบริหารจัดการสวนยางตามขนาดสวนยางที่มีขนาดใหญ่ มีการแบ่งขนาด ของพื้นที่สวนยางขนาดใหญ่ในภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ออก เป็น 3 ขนาด คือพื้นที่ 250-500 ไร่ มีผู้ถือครองจำนวน 118 ราย พื้นที่ 501 – 1,000 ไร่ มีผู้ถือครองจำนวน 48 ราย และพื้นที่ 1,000 ไร่ขึ้นไป มีผู้ถือครองจำนวน 25 ราย ซึ่งสวนยางขนาดใหญ่ที่มีขนาดพื้นที่ 1,000 ไร่ขึ้นไปส่วนใหญ่จะเป็นสวนยางของบริษัท การบริหารจัดการสวนยาง เป็นปัจจัยที่มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการจัดการและการดำเนินกิจกรรมทุกส่วนภายในสวนยางขนาดใหญ่ โดยลักษณะการจัดการของสวนยางขนาดใหญ่แต่ละขนาดจะมีความแตกต่างกันขึ้นอยู่กับขนาดของสวนยางใหญ่นั้น

- พื้นที่สวนยางขนาดใหญ่ 250-500 ไร่

การบริหารจัดการสวนยางส่วนใหญ่ไม่มีความยุ่งยากหรือซับซ้อนมากนัก การบริหารจัดการในด้านแรงงานที่ใช้ในการทำสวนยางจะเป็นแรงงานรับเหมาซึ่งรับเห มางานเป็นงวด และแรงงานในพื้นที่ซึ่งจะเป็นการจ้างชั่วคราว ตามภาระงานในแต่ละครั้ง โดยมีเจ้าของสวนเป็นผู้ควบคุมและวางแผนการปฏิบัติงานตามการตัดสินใจของตัวเอง ในส่วนของสวัสดิการของแรงงาน ที่รับจ้างกรี๊ดยางจะมีบ้านพักภายในสวนยางให้เพื่อให้มีความสะดวกในการกรี๊ดยางและช่วยเหลือสวนยาง ส่วนวัสดุ

อุปกรณ์ภายในสวนขนาดใหญ่ จะมีอุปกรณ์หรือเครื่องทุ่นแรงเพื่อให้ประหยัดเวลา และเกิดความ สะดวกรวดเร็วในการดำเนินงานเช่น มีรถไถขนาดเล็ก มีโรงเรือนเพาะชำกล้า ายาง เครื่องสูบน้ำ ระบบ น้ำในแปลงกล้าอย่าง การวางแผนการดำเนินงาน สวนขนาดใหญ่ส่วนใหญ่ในการดำเนินกิจกรรม ต่างๆจะมีการวางแผนในทุกๆกิจกรรมอย่างรอบคอบตั้งแต่ มีการจัดบันทึกการปฏิบัติงานในแต่ละครั้ง การเตรียมพื้นที่ การสร้างโรงเรือนเพาะชำกล้า เจ้าของสวนบางแห่งก็มีการซื้อกล้าอย่างเพื่อนำมาปลูก ในสวนบาง แห่งก็มีการสร้างโรงเรือนเพาะชำกล้าเองแต่เป็นการเพาะชำในปริมาณที่น้อย การ เตรียมพื้นที่ปลูกนั้นใช้เครื่องจักรวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้เทคโนโลยีและความทันสมัยน้อย ต้นทุนไม่สูงมาก นัก ส่วนใหญ่ในการปรับพื้นที่จะมีการจ้าง การขุด หลุมต้องใช้รถขุด การใส่ปุ๋ยบางแห่งก็มีการจ้าง แรงงานบางแห่งก็มีการจ้างรถ ส่วนการปลูกซ่อม จะจ้างแรงงานเป็นการจ้างในลักษณะจ้างชั่วคราวที่ จ่ายเงินเป็นรายวัน การจ้างจึงต้องรอให้ต้นยางในสวนยางที่สำรวจแล้วต้องซ่อมมีปริมาณหลายต้นก่อน จึงจะมีการจ้างงานปลูกซ่อมมา เพื่อให้คุ้มกับค่าใช้จ่ายที่จ้างที่ต้องจ่าย การปลูกพืชแซม ในช่วงที่ยัง ไม่เปิดกรีดเจ้าของสวนจึงขาดรายได้ ประกอบกับในช่วงนั้นยังต้องมีการดูแลรักษาสวนยาง การปลูก พืชแซมและการเลี้ยงสัตว์เป็นการช่วยเพิ่มรายได้และเป็นการดูแลรักษาสวนยางไปพร้อมๆกัน พืชที่ นิยมปลูกส่วนใหญ่เป็นมะละกอ ข้าวโพด การใส่ปุ๋ยและการกำจัดวัชพืช ในสวนยางก็จะใช้แรงงานคน ในการใส่ปุ๋ยและแรงงานคนพ่นสารเคมีกำจัดวัชพืชในสวนยาง การกรีดยางมีการจ้างคนงานกรีดยาง ประจำไว้ในสวนยาง โดยอัตราค่าจ้างแบ่งเป็น 60: 40 หรือตามที่ตกลงกัน

- พื้นที่สวนยางขนาดใหญ่ 501-1,000 ไร่

การบริหารจัดการสวนยางมีความยุ่งยากหรือซับซ้อนมากขึ้น ภาระหน้าที่การปฏิบัติงานและ การบริหารจัดการเพิ่มขึ้น ในส่วนของแรงงานที่ทำงานสวนยางส่วนใหญ่จะเป็นการจ้างพนักงานประจำ หรือมีผู้ควบคุมดูแลสวนยางคอยช่วยเหลือในการบริหารจัดการทั้งหมด โดยทำหน้าที่เป็น ผู้ติดต่อจัดหา แรงงานในพื้นที่และควบคุมการทำงานตามภาระงานที่กำหนด ร่วมกับเจ้าของสวนยาง โดยมีเจ้าของ สวนเป็นว่าจ้าง ซึ่งผู้ที่เป็นหัวหน้าควบคุมการทำงานจะต้องวางแผนการปฏิบัติงาน ในการดำเนินการ หรือกิจกรรมต่างๆ ส่วนในเรื่องของสวัสดิการ จะมีบ้านพักอาศัยให้ในบริเวณ สวนยาง เพื่อให้เกิดความ สะดวกในการติดตามงานและควบคุมการทำงานของคนงาน ส่วนวัสดุอุปกรณ์ภายในสวนยางขนาดใหญ่ นี้จะมีอุปกรณ์หรือเครื่องทุ่นแรงเพื่อให้ประหยัดเวลาและเกิดความ สะดวกรวดเร็วในการดำเนินงานที่มี การนำเทคโนโลยีที่ทันสมัยมาใช้มากขึ้น เช่น มีรถไถที่มีการตัดแ ปลงการใช้งานในลักษณะต่างๆ มี โรงเรือนเพาะชำกล้าอย่าง เครื่องสูบน้ำ ระบบน้ำในแปลงกล้าอย่าง มีการผสมปุ๋ยเพื่อใช้เองในสวนยางเพื่อ ลดต้นทุน การวางแผนการดำเนินงาน สวนยางขนาดใหญ่ส่วนใหญ่ในการดำเนินกิจกรรมต่างๆจะมี การวางแผนในทุกๆกิจกรรมอย่างรอบคอบ มีการจัดตารางการปฏิบัติอย่างละเอียด การขยายพันธุ์ ยาง เจ้าของสวนยางจะมีการสร้างแปลงเพาะชำกล้าเองภายในสวนยางเพื่อใช้ปลูกหรือซ่อมแซมยางที่ ตาย การเตรียมพื้นที่ปลูก มีการปรับสภาพพื้นที่เพื่อให้เหมาะแก่การปลูกยาง ถ้าเป็นพื้นที่ที่น้ำขังหรือ

พื้นที่นั้นก็มีการยกทรงเพื่อปลูกยาง ถ้าเป็นเนินที่มีความลาดชันสูงก็จะมีการทำขั้นบันได จะมีการวางแผนในการวางแผนปลูกและมีการตัดถนนเส้น เล็กๆผ่านเข้าไปในสวนยาง มีการสร้างถังเก็บน้ำไว้ในถูลงในสวนยาง การปลูกซ่อมก็สามารถดำเนินการได้ในเวลาอันรวดเร็วเพราะมีแรงงานอยู่ในสวนยาง การปลูกพืชแซม มีการให้เกษตรกรที่อยู่ในพื้นที่เข้ามาปลูกพืชแซมในสวนยางซึ่งจะเห็นได้ว่าบางสวนปลูกหลายพืชมาก เช่น ถั่ว ข้าว โปด มันสำปะหลัง การใส่ปุ๋ยในสวนยางของเกษตรกรที่เป็นที่นิยมจะใส่ปุ๋ยอินทรีย์ที่ทำเองในสวนยาง ควบคู่กันกับปุ๋ยเคมี เพราะปุ๋ยเคมีมีราคาแพง การกำจัดวัชพืช มีการใช้รถไถตัดแปลงมาบรรทุกถึงสารเคมีฉีดพ่นปราบวัชพืชในสวนยาง การกรีดยางจะมีการเตรียมพร้อมฝักฝีมือนคนที่มากรีดยาง โดยการนำต้นไม้ที่มีลักษณะคล้ายต้นยางพารามาให้คนงานฝักหัดกรีดยางก่อนการเปิดกรีดยาง เพื่อให้เกิดความชำนาญ

- พื้นที่สวนยางขนาดใหญ่ 1,000 ไร่ขึ้นไป

การบริหารจัดการสวนยางมีความยุ่งยากหรือซับซ้อนมากขึ้น ต้องอาศัยผู้ที่เกี่ยวข้องในการดำเนินงานเป็นหลายส่วนตามภาระหน้าที่การปฏิบัติงาน หากเป็นสวนยางของบริษัทการดำเนินงานต่างๆต้องผ่านการตัดสินใจหรืออนุมัติจากหลายฝ่ายและการบริหารจัดการต้องมีความละเอียดรอบคอบ เพราะการดำเนินงานแต่ละขั้นตอนนี้เกิดต้นทุนขึ้น ในด้านแรงงานที่ใช้ในการทำสวนยางส่วนใหญ่จะเป็นการจ้างพนักงานประจำเป็นผู้จัดการสวนยางที่คอยบริหารจัดการทั้งหมด ในสวนยางซึ่งจะเป็นผู้ติดต่อจัดหาแรงงานในพื้นที่และควบคุมการทำงานตามภาระงานที่กำหนดในแต่ละครั้ง โดยมีเจ้าของสวนเป็นผู้ว่าจ้าง การวางแผนการปฏิบัติงาน การตัดสินใจในการดำเนินการหรือกิจกรรมต่างๆร่วมกับเจ้าของสวนยาง โดยมีการเขียนแผนรายงานการปฏิบัติงานตลอดปี ส่วนในเรื่องของสวัสดิการหัวหน้าแปลงจะมีบ้านพักพร้อมจ่ายค่าน้ำค่าไฟให้ และสวัสดิการอาหารกลางวันบางพื้นที่ก็มีบ้านพักคนงานในสวนยาง เพื่อช่วยเหลือสวนยางหรือสามารถรับจ้างทำงานทั่วไปในสวนยาง และคนงานจะได้รับการฝึกอบรมเรื่องยางพารา การกรีดยาง ซึ่งสวนยางขนาดใหญ่จะมีอุปกรณ์หรือเครื่องทุ่นแรงเพื่อให้ประหยัดเวลาและเกิดความสะดวกรวดเร็วในการดำเนินงานที่มีความทันสมัย มีต้นทุนสูงกว่าแปลงปกติ และมีการพัฒนาตัดแปลงเครื่องจักรที่มีเพื่อทดแทนแรงงานคนและเป็นการประหยัดเวลาการทำงาน เช่น มีรถไถแล้วสามารถตัดแปลงทำเป็นรถพ่นสารเคมี ใส่ปุ๋ย นอกจากนี้ยังมีวัสดุอุปกรณ์ มีรถขุดหลุมรถบรรทุกน้ำ โรงเรือน เครื่องสูบน้ำ ระบบน้ำในแปลงกล้วย เครื่องทุ่นแรงและมีเครื่องอำนวยความสะดวกภายในสวนยาง ช่วยให้การปลูกสร้างสวนยางมีความรวดเร็ว เนื่องจากพื้นที่ปลูกมีขนาดใหญ่ในการวางแผนการดำเนินงาน จะมีการวางแผนในทุกๆกิจกรรมอย่างรอบคอบในการดำเนินกิจกรรมต่างๆตั้งแต่ การสร้างตารางวางแผนการ ปฏิบัติงาน การจัดสรรคนงาน การเตรียมพื้นที่ การสร้างโรงเรือนเพาะต้นกล้า การตัดถนนภายในสวนยางเพื่ออำนวยความสะดวกและง่ายต่อการเข้าไปบริหารจัดการสวนยาง ในส่วนของการขยายพันธุ์ยาง มีทั้งการสร้างแปลงเพาะกล้วยเพื่อใช้ปลูกเองภายในสวนยางและจำหน่ายให้กับคนในพื้นที่เพื่อเป็นการเพิ่มรายได้ การเตรียมพื้นที่ปลูก มีการปรับสภาพ

พื้นที่เพื่อให้เหมาะแก่การปลูกยาง หากพื้นที่มีลักษณะเป็นเนินก็มีการปรับพื้นที่ให้เสมอกันหรือมีการแก้ไขโดยการทำขั้นบันไดในกรณีที่มีความลาดชันสูง นอกจากนี้ก็มีการวางแผนในการวางแผนปลูกและการตัดถนนผ่านเข้าไปในสวนยาง มีการสร้างสระเก็บน้ำไว้ในฤดูแล้งภายในสวนยาง การปลูกซ่อม การปลูกซ่อมสามารถทำได้ทันทีเพราะมีกล้ายางและคนงานประจำเตรียมพร้อมในการดูแลสวน การปลูกพืชแซม จะมีการให้เกษตรกรที่อยู่ในพื้นที่เข้ามาปลูกพืชแซมในสวนยางซึ่งจะเห็นได้ว่าบางสวนปลูกพืชหลายชนิด เช่น ถั่ว ข้าวโพด มันสำปะหลัง ซึ่งเกษตรกรที่เข้ามาปลูกพืชแซมจะต้องดูแลและกำจัดวัชพืชในบริเวณที่ตนเองปลูกพืชแซมด้วย การใส่ปุ๋ยในสวนยาง จะใช้รถไถที่มีอยู่มาดัดแปลงมาเป็นรถใส่ปุ๋ยในสวนยางเพื่อความสะดวกและรวดเร็ว การกำจัดวัชพืช จะใช้สารเคมีฉีดพ่นในสวนยาง โดยนำสารเคมีใส่ถังแล้วใส่บริ เวณส่วนท้ายของรถไถที่ดัดแปลงแล้วพ่นในสวนยาง และมีบางสวนใช้รถไถตัดหญ้าในแปลงยาง ส่วนการกรีดยางจะแบ่งพื้นที่กรีดยางและหัวหน้าที่รับผิดชอบเป็นโซนพื้นที่เขตรับผิดชอบ

สรุปผลการทดลองและคำแนะนำ

การศึกษาเรื่อง การสำรวจสวนยางขนาดใหญ่ในพื้นที่ภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือเป็นการศึกษาเชิงสำรวจโดยการเก็บข้อมูลภาคสนาม ซึ่งใช้แบบสัมภาษณ์เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง นั้น ที่ภาคเหนือทั้ง 17 จังหวัดและภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 19 จังหวัด ได้ผลดังนี้

1. การปลูกยางพาราในพื้นที่ภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือในช่วงที่ผ่านมาให้ผลตอบแทนที่คุ้มค่า เกษตรกรชาวสวนยางมีรายได้ที่สูงกว่าเมื่อเทียบกับการปลูกพืชชนิดอื่นๆ เช่น อ้อย ข้าวโพด มันสำปะหลัง อีกทั้งราคาแลปริมาณความต้องการใช้ยางพาราที่เพิ่มมากขึ้นเป็นสาเหตุจูงใจให้มีการขยายพื้นที่ปลูกยางพารากันมากขึ้น

2. การขยายพื้นที่ปลูกยางพาราที่ถือเป็นที่สวนยางขนาดใหญ่ นั้น ส่วนใหญ่ผู้ที่ถือครองสวนยางขนาดใหญ่มักจะเป็นผู้ที่เคยปลูกยางมาก่อนแล้ว หรือผู้ที่มีเงินลงทุนสูง เช่น นายทุน บริษัท เป็นต้น เพราะต้องใช้เงินลงทุนสูงในระยะแรกและใช้เวลานานถึง 7 ปี กว่าจะเปิดกรีดยางได้ โดยพื้นที่สวนยางขนาดใหญ่ในภาคเหนือส่วนใหญ่อยู่ในจังหวัดพิจิตร โลก เชียงราย ลำปางพะเยา ตามลำดับ และภาคตะวันออกเฉียงเหนือส่วนใหญ่อยู่ในจังหวัดหนองคาย นครพนม ชัยภูมิ เลย ตามลำดับ

3. การบริหารจัดการสวนยางขนาดใหญ่ โดยแบ่งพื้นที่การถือครองสวนยางขนาดใหญ่ในภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ออกเป็น 3 ขนาด เพื่อง่ายต่อการอธิบายถึงความแตกต่างในเรื่องของการบริหารจัดการ ดังนี้

1) ขนาดพื้นที่ปลูกยางพาราตั้งแต่ 250-500 ไร่ ส่วนใหญ่ผู้ถือครองเป็นผู้ที่เคยปลูกยางมาก่อนหรือเป็นเกษตรกรชาวสวนยางจากทางภาคใต้ที่ย้ายถิ่นฐานมา เพื่อปลูกยางพาราในภาคเหนือและ

ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ การบริหารจัดการและการดำเนินกิจกรรมภายในสวนยางมีการวางแผนปฏิบัติงานที่เปลี่ยนแปลงไปตามสภาวะแวดล้อมและความเหมาะสมจากการวางแผนการปฏิบัติของเจ้าของสวนยางโดยตรง ในเรื่องของแรงงานมักจะเป็นแรงงานในพื้นที่ใกล้เคียง ที่เข้ามารับจ้างทำงาน โดยคิดค่าแรงให้ในอัตรา 150-200 บาทต่อวัน สวัสดิการของแรงงานก็จะมีบ้านพักอาศัยในสวนยาง เครื่องจักร วัสดุอุปกรณ์ มีจำนวนน้อยและไม่ได้ใช้เทคโนโลยีขั้นสูงในการใช้เครื่องมือวัสดุอุปกรณ์ต่างๆภายในสวนยาง

2) ขนาดพื้นที่ปลูกยางพารา ตั้งแต่ 501 - 1,000 ไร่ ส่วนใหญ่ผู้ถือครองเป็นนายทุนหรือบริษัท การบริหารจัดการและการดำเนินกิจกรรมภายในสวนยางมีการวางแผนปฏิบัติงานที่ค่อนข้างละเอียด ในเรื่องของแรงงานจะมีผู้ที่คอยจัดหาแรงงานมาทำงานเป็นรายวัน ค่าแรงให้ในอัตรา 150-200 บาทต่อวัน สวัสดิการของแรงงานก็ จะมีบ้านพักอาศัยในสวนยาง เครื่องจักร วัสดุอุปกรณ์ มีการดัดแปลงเพื่อให้ใช้งานได้ง่ายและประหยัดเวลามากขึ้น และ

3) ขนาดพื้นที่ปลูกยางพาราตั้งแต่ 1,000 ไร่ ขึ้นไป ส่วนใหญ่จะเป็นสวนยางพาราที่ผู้ถือครองเป็นนายทุนหรือบริษัท การบริหารจัดการและการดำเนินกิจกรรมภายในสวนยางมีการวางแผนปฏิบัติงานที่มีแบบแผนที่ชัดเจน ตั้งแต่การปลูกจนถึงการแปรรูปผลผลิต ทั้งในเรื่องของแรงงานจะมีผู้จัดการสวนยางที่ทำหน้าที่ในการควบคุมดูแลวางแผนการดำเนินงานทั้งหมดตั้งแต่ การจัดการจ้างแรงงาน สวัสดิการของแรงงาน เครื่องจักร วัสดุอุปกรณ์ โรง เรือน มีเครื่องจักรที่หลากหลายและมีการดัดแปลงวัสดุอุปกรณ์ต่างๆเพื่อให้ใช้งานได้ง่ายและประหยัดเวลามากขึ้น

ปัญหาและอุปสรรค

1. ปัญหา ศัตรูในสวนยางพารา เช่น ตัวตุงกักกินต้นยาง
2. ภัยธรรมชาติ เช่น ความแห้งแล้ง การเกิดไฟฟ้า และลม ก่อให้เกิดความเสียหายแก่สวนยาง
3. การขาดความรู้ทางด้านวิชาการเช่น การบำรุงรักษาต้นยาง การกรีดยาง การใส่ปุ๋ยที่เหมาะสมกับต้นยาง การทำยางแผ่นคุณภาพดี และการตลาด จึงต้องมีการจ้างผู้ควบคุมงาน หรือผู้มีความรู้ในการวางแผนการดำเนินงานในสวนยาง
4. กรรมสิทธิ์พื้นที่ครอบครองไม่แน่นอน บางแปลงไม่มีเอกสารสิทธิ์ มีเพียงหลักฐานการเสียภาษีที่ดิน
5. ผู้ดูแลไม่ใช่เจ้าของโดยตรงบางครั้งไม่มีอำนาจการตัดสินใจ ทำให้การบริหารจัดการเกิดความล่าช้าเพราะต้องรอการตัดสินใจจากเจ้าของสวน
6. การทยอยปลูกเป็นโซน เนื่องจากวัสดุอุปกรณ์และแรงงานในสวนยางมีจำกัดและต้องแบ่งเขตการรับผิดชอบเพื่อ อการดูแลทั่วถึง มีผลให้การเจริญเติบโตของยางในสวนเดียวกันแตกต่างกัน

เอกสารอ้างอิง

สถาบันวิจัยยาง. 2550. รายงานประจำปี 2550 กรมวิชาการเกษตร.

สถาบันวิจัยยาง. 2552. ข้อมูลวิชาการยางพารา ปี 2550 กรมวิชาการเกษตร.

สมพร กฤษณทรัพย์. 2543. ข้อมูลสวนยางขนาดใหญ่ ปี 2543 ส่วนเศรษฐกิจการยาง สถาบันวิจัยยาง .
กรมวิชาการเกษตร.

เอนก กุณาละสิริ. 2551. ศึกษาเศรษฐกิจสังคมของชาวสวนยางในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ สถาบันวิจัยยาง
กรมวิชาการเกษตร.